

Układy sekwencyjne – licznik

1. Cel ćwiczenia

Zapoznanie się ze sposobem projektowania układów sekwencyjnych synchronicznych.
Badanie liczników równoległych binarnych.

2. Podział liczników

2.1. Liczniki szeregowo i równoległe

2.2. Liczniki jednokierunkowe i dwukierunkowe (rewersyjne)

2.3. Konwencja oznaczania wyprowadzeń

- LOAD – loadable
- DIR, UP, DOWN – bidirectional
- CE – clock enable
- CLK, C – clock
- RST, CLR – (a)synchronous reset
- Qx – data output (x – numer pozycji, bitu)
- Dx – data input

3. Liczniki równoległe

3.1. Projektowanie licznika „modulo 3”

3.1.1.przerzutnik typu D z wejściem CE;

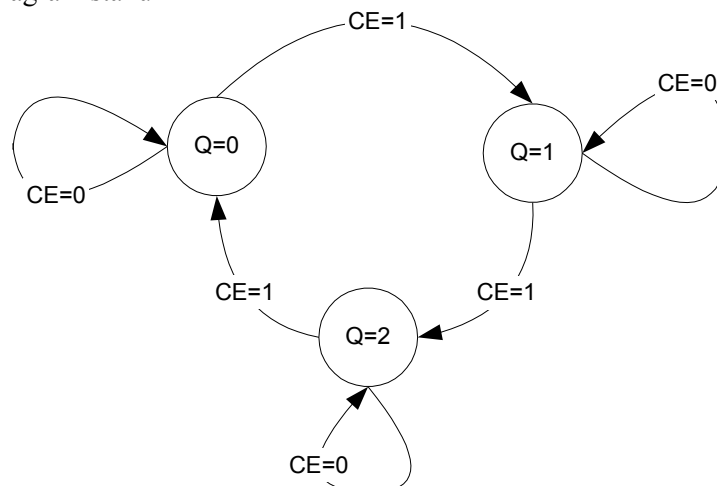
CE,D \ Q	0 0	0 1	1 1	1 0
0	0	0	1	0
1	1	1	1	0

Q'

$$Q' = \neg CE Q + CE D$$

3.1.2.projekt licznika „modulo 3” z wejściem CE (wykorzystuje przerzutniki typu DCE);

- diagram stanu

- tablica przejść i wyjść

A	CE	
	0	1
0	0	1
1	1	2
2	2	0

kodowanie stanów	A1 A0
0	0 0
1	0 1
2	1 0

- synteza układu

A1 A0 \ CE	0	1
00	0	1
01	1	0
11	-	-
10	0	0

A0'

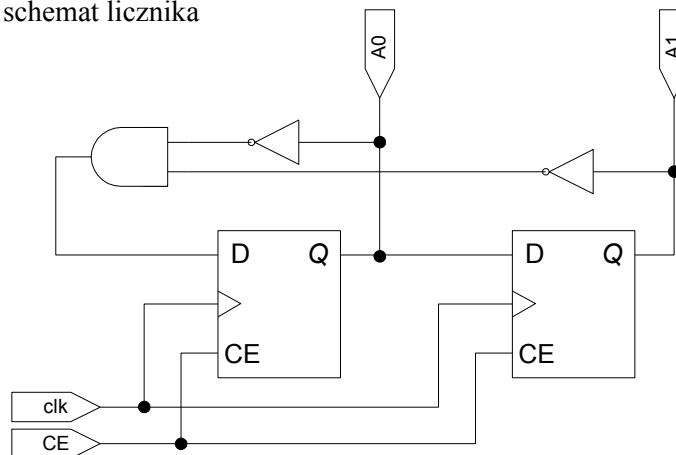
$$A0' = \neg CE A0 + CE \neg A1 \neg A0$$

A1 A0 \ CE	0	1
00	0	0
01	0	1
11	-	-
10	1	0

A1'

$$A1' = \neg CE A1 + CE A0$$

- schemat licznika

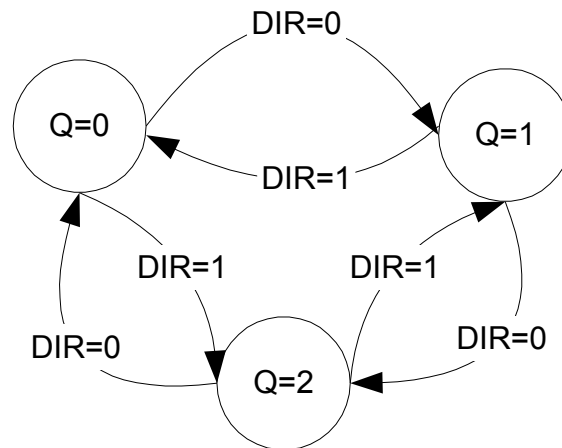
4. Liczniki rewersyjne

Licznik rewersyjny jest układem sekwencyjnym mającym możliwość zliczania w przód lub w tył, w zależności od stanu wejścia sterującego oznaczanego najczęściej DIR lub UP.

4.1. Projekt licznika rewersyjnego „modulo 3”

(wejście sterujące DIR = '0' -> zliczanie w przód, DIR = '1' -> zliczanie w tył);

- diagram stanu

- tablica przejść i wyjść

Q	DIR	
	0	1
0	1	2
1	2	0
2	0	1

kodowanie stanów	Q1 Q0
0	0 0
1	0 1
2	1 0

- synteza układu

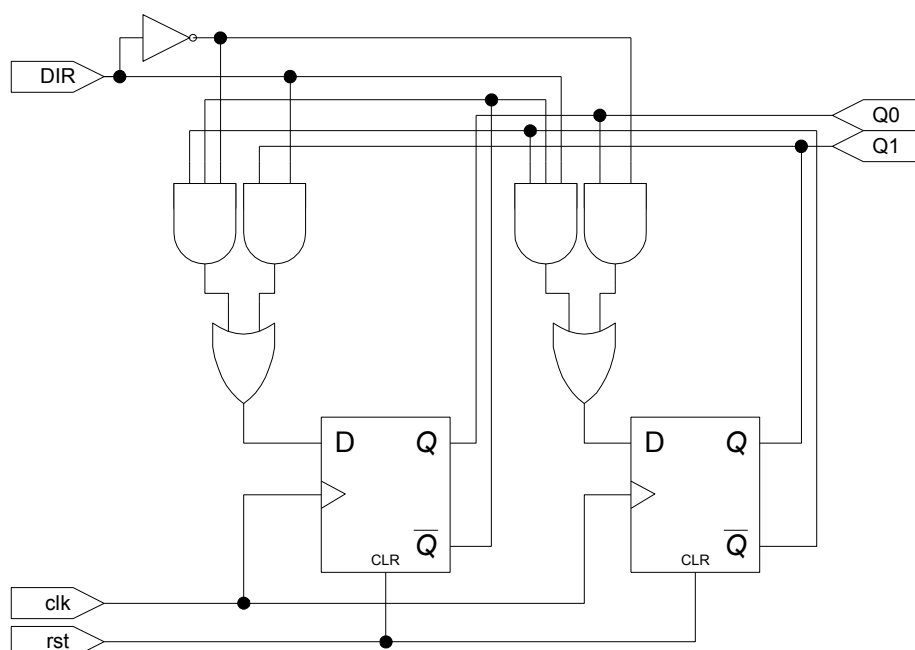
Q1 Q0 \ DIR	0	1
00	1	0
01	0	0
11	-	-
10	0	1

$$Q0' = \neg \text{DIR} \neg Q1 \neg Q0 + \text{DIR} Q1$$

Q1 Q0 \ DIR	0	1
00	0	1
01	1	0
11	-	-
10	0	0

$$Q1' = \neg \text{DIR} Q0 + \text{DIR} \neg Q1 \neg Q0$$

- schemat licznika

5. Scalone układy licznikowe

W postaci modułów scalonych CMOS najczęściej występują liczniki dodające lub rewersyjne. Ze względu na realizowane funkcje liczniki scalone dzielone są na binarne (zliczające w kodzie naturalnym binarnym NKB) i dziesiętne (zliczające w kodzie BCD).

Jeśli typowe pojemności liczników nie odpowiadają wymaganiom projektanta, można je zmienić za pomocą układów sprzężenia zwrotnego wymuszających określoną zmianę zawartości licznika. W tym celu wykorzystuje się wejście zerujące licznika (RST, CLR).

5.1. Licznik binarny

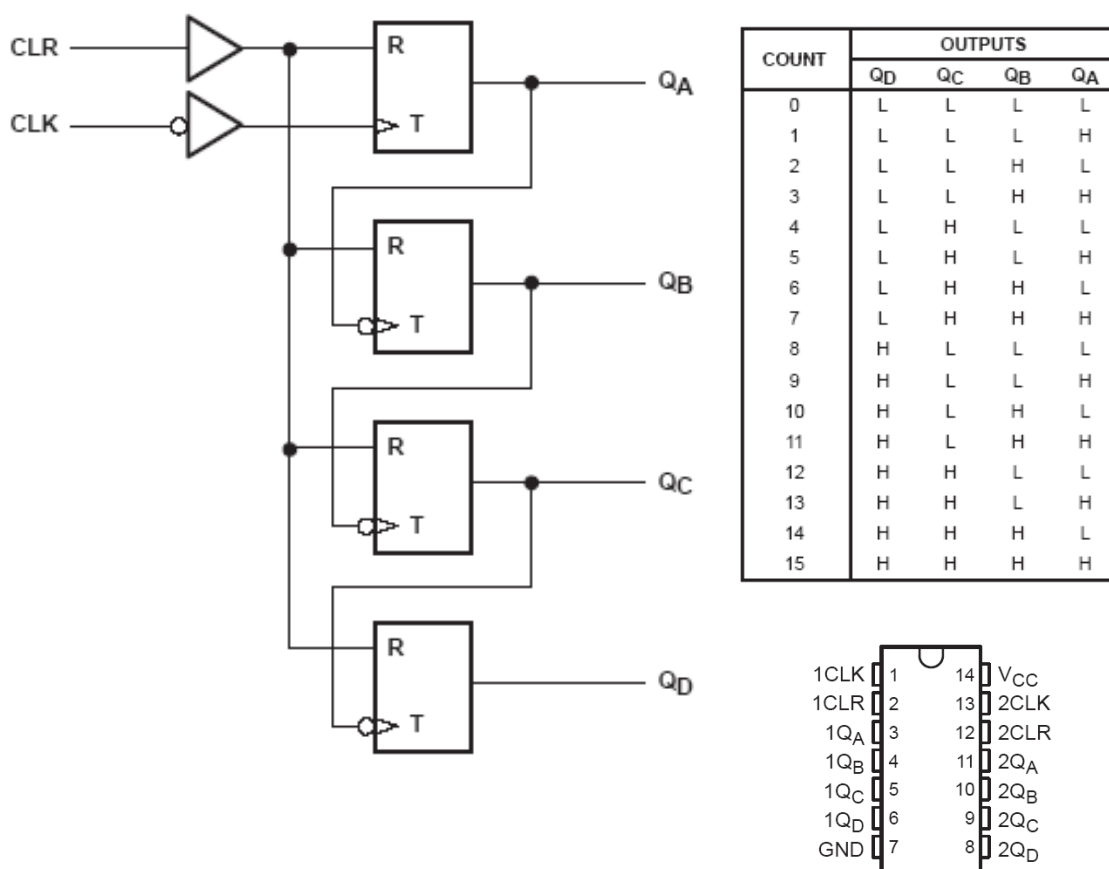
Do realizacji scalonych liczników binarnych bardzo często wykorzystuje się przerzutniki typu T.

5.1.1. działanie przerzutnika typu T;

Q \ T	0	1
0	0	1
1	1	0

$$Q' = \neg T Q + T \neg Q = T \oplus Q$$

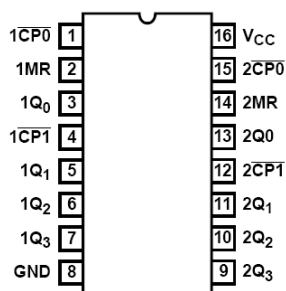
5.1.2. przykład realizacji licznika binarnego: **74HC393**

5.2. Licznik dziesiętny (BCD)

Jest to licznik „modulo 10”, zliczający w kodzie BCD. Na jego wyjściu pojawiają się kolejno stany od 0 do 9. Najczęściej realizowany jako szeregowe połączenie dwóch segmentów o pojemnościach 2 i 5.

5.2.1. przykład realizacji licznika dziesiętnego: 74HC390

TRUTH TABLE

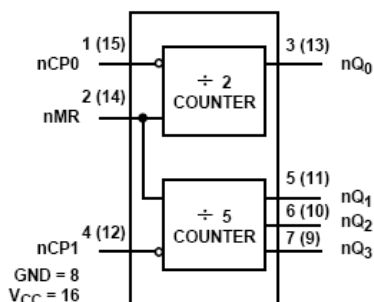
INPUTS		ACTION
CP	MR	
↑	L	No Change
↓	L	Count
X	H	All Qs Low

H = High Voltage Level, L = Low Voltage Level, X = Don't Care,
 ↑ = Transition from Low to High Level, ↓ = Transition from High to Low.

BCD COUNT SEQUENCE FOR 1/2 THE 390

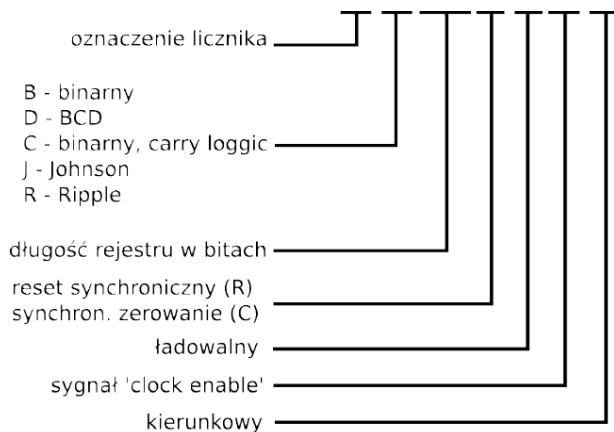
COUNT	OUTPUTS			
	Q0	Q1	Q2	Q3
0	L	L	L	L
1	H	L	L	L
2	L	H	L	L
3	H	H	L	L
4	L	L	H	L
5	H	L	H	L
6	L	H	H	L
7	H	H	H	L
8	L	L	L	H
9	H	L	L	H

Output nQ0 connected to nCP1 with counter input on nCP0.

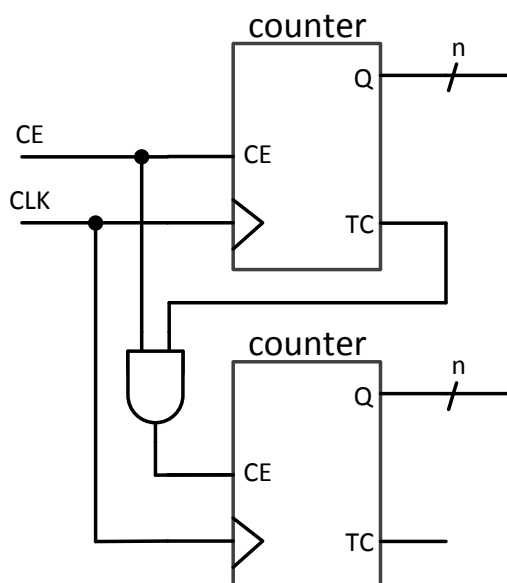
6. Oznaczenie liczników stosowanych w oprogramowaniu ISE (układy z biblioteki producenta)

CB16CLED

7. Kaskadowe łączenie liczników

W celu rozszerzenia zakresu zliczania można łączyć wiele modułów licznikowych w kaskadę. Sygnał końca zliczania (TC – *Terminal Count*) poprzedniego modułu powoduje odblokowanie i inkrementację stanu w kolejnym bloku licznika. W elektronice cyfrowej, szczególnie przy implementacji w urządzeniach rekonfigurowalnych, sygnał TC młodsze licznika podawany jest na wejście *clock enable* starszego, odblokowując go na okres jednego taktu sygnału zegarowego. Unikamy w ten sposób wprowadzania dodatkowej logiki w linię zegarową, co może zwiększać przesunięcia fazy między zboczami zegara i powodować powstawanie tzw. ‘glitchy’(krótkie, niechciane impulsy).

Schemat przedstawia typowe połączenie kaskadowe licznika synchronicznego – należy zwrócić uwagę na konieczność powiązania kolejnych sygnałów TC z wejściem CE całego licznika.

8. Zadania:

- Zaprojektuj liczniki **L1**, **L2** korzystając z przerzutników typu D z wejściem *clock enable*, funkcje przejść w projektowanych licznikach zrealizuj z dowolnych bramek logicznych. Liczniki muszą posiadać wyjście końca zliczania (**TC**).
- Połącz kaskadowo zbudowane w pkt.a liczniki tak, aby L1 był młodszy a L2 starszym licznikiem w kaskadzie. Wykonaj symulację behawioralną tego układu i wyniki zamieść w karcie projektu.
- Przygotuj implementację układu licznika z pkt.b sterującego wyświetlaczem 7-segmentowym z płyty prototypowej Nexys2 (można wykorzystać dowolny ze sterowników wyświetlacza z serwera lub zaprojektować własny moduł sterujący do wyświetlacza multipleksowanego z płyty Nexys2). Na wejście zegarowe podaj sygnał wolnozmienny z dzielnika zegara (np. `clk_gen_50`).
- Zadanie dodatkowe: w celu ułatwienia testowania na pozostałych dwóch segmentach wyświetlacza LED wyświetlaj numery stanów odpowiedniego segmentu licznika (zadanie można zrealizować używając gotowych liczników binarnych z biblioteki producenta).

W czasie zajęć uruchom i zaprezentuj działanie jednego z zaprojektowanych układów (układ wybrany przez prowadzącego).

W opracowaniu zamieszczono fragmenty dokumentacji układu SN74HC390 i 74HC393 firmy Texas Instruments Incorporated.